

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

برنجی سنه: ایکهجی جلد

نومرو: ۲۲

۵ مارت ۳۳۸

منظومه

استقبال اردو سنك شهيد لر

دونه قادار لك عقور ثولومله گولديكز ؟
بوكون بوتون ملك كوكله گولديكز ؟
راحت راحت او بولك صوك آشيانكزده !

آزتيق ، نه كوكز كزده كويه دوعك آبل ،
نه يارا كزي صاران انجه بر قادين آل ؟
بلكه آرقه كزده بوق بر آغلايانكزده !

وارين دولو بولونسون بيك الله كوككز ؟
سز ، تا كرينك توكديكي قولاردن بو بوككز ؟
زمنم قدسقي وارن دامله قانكزده !

فاني عسكرلري غيب ايدن سسلر كز ،
لك مغرور آلينله ديه بيليرلر : « نه كبل ... »
أبدت ، لك كو بولك باه در يانكزده !

چوانكه حريت ايجين - وندي نفسلر كز ،
يادكزه يابايجي باديهرده ده كبل ،
آنا وطنكزده !... آنا وطنكزده !...

آهره : ۱۹۲۱

كلام الدين نامی

مطلق بر فداكارلغه ، شهادته قوشدوران بولك
اتراضلردن بریده « وطنپرورلك » در .

تاريخك شهادته باقيليرسه وطن فكري و وطنپرورلك
خيلي اوزون بر تكال سياسي واجتماعي صوكرا
ظهور ايدم بيلور . مثلا ابتدائي قيله لرله بونا قديمك
كوچوك سيته لر ، قرون وسطا ملك ايتاليان قومونلري
بر ذوق اساندا و آرزوي تحفظ و انكشافه ياشاملر سده
وطنپرورلك سويه سته و اصل اولامالر در . چونكه
هؤز مليت و اونك ساكن اولدني وطن مفهوملري
تام معناسيله ادراك ايدله شدی .

وطنپرورلك حالت روحيه سي احتراس سياسي
نسبتله چوق دهاسي و تيز لي بر حمله روحدر .
سياست مختصرلرله كوروان حرص جاه و نفعت
شخصيه علاقه سي وطنپرورلكده اولمادني ايجون
سياست مختصرلرلك كچورلري و لك سالم قالايلرلي
آلنجي وطنپروردرلر . ره آليست سياست مختصرلري
شخصلرلك و يافق لرلك حرص جاميله بمضاملكلك
دوشمانلرله اشتلاف و تشريك مساعي ايدم بيله جاك بر
مير خوشاشغه دوشه بيليرلر . حال بوكه وطنپرورلر ، پوليقي
مختصرلرلك بو بدمنكارينه قارشى قهرمان كوكلرلي
بوكلتهرك ميدان سياسته آيتلاردر . بولدره حسن
لي خسته لانه يقي ميقرورلر قارشى قوتى بر معافيت روجه
واردور . بونكه ايجون خالص وطنپرورلك هر درلر
شخصي حرصلردن نتره ايدم بيلن ملي بر روحك
عقاليدر .

۲۶ شباط ۱۳۲۸ دارالفنون ادبيات معالى

مصطفى شبيب

شايخ

تورك ها كيتمه موسويلر

۲۰۱

عموم موسوى تاريخك ، اوچنجى بولوك فلاكت
اولاق اوزره ، قيد اينديكى مهم بر وقعه واردر :
موسويلر ك سبانيان طردى ..

۱۴۹۲ سنه سى مارتك ۳۱ نجى كوني اصدار
ايدلش بر اسرنامه ايله قرال فرديشاند قاتوليك ايله
قرايچه دونا ايزابللا بوتون موسويلر ك اسبانياني
تركى اسرايدوردي . بوليله لكه ايكي بوز بيكه يافين
موسوى بحرسفيد بوتندكى ملكلرله يايلايلر . بو
ميانده تورك خاقاني سلطان بايزيد ثاني دن برملجا رجا
واسترحام ايتديلر . تورك پادشاهى بو تورك رجالرلي
حسن قبول ايله تحت حاكميتنده بولان بوتون ولايتلر
واليلرله بر فرمان كوندردى و موسويلر كوزل كوزل
قبول ايدلرلك ترفيقي ، عكس تقديرده اوفاچق
بر تسامحي كوريله جك والينك اعدام ايله تجزيه ايديله چكى
علاوه ايتدى .

اسبانيا موسويلري ، بالخاصه ، قاتالونيا ، آراغون ،
ناوار ، لون وحتى پورتوكيز موسويلري ديكر
موسويلرله بالخاصه اشكنازلره ، قارشى كندلرلي قانق
ناقى ايديسورلر و دوعريدن دوعري يه حضرت داود
سالامندن اولدقنلر ادا ايديسورلردى . وفي الحقيقه
بر بوزينه داغيلمش بوتون موسويلرله اسبانياده كي
همدملرله خالص ايلم اصل كوزيله باقنده هان هان
مفقديلر .

اسبانيول موسويلري توركيابه برله شير برله شير
متوعلرلك اديت و اعتمادى و بكي و طمرلك سلامتي
دوشونمكه و بو كاغبرته قوبولديلر . بوتون برله شكلى
شهرلرله خلقك صنتكار و تجار قسدي تشكىل ايتديلر .
بالخاصه مارا نو سارك باروت و دو كوكم خصوصنده
توركاره چوق ممتعلرى دوقوندى .

عيني زمانده دوقونراق ده هان هان موسويلرله
منحصردى . هامون عائله سي عصرلرجه سرائى
دوقونراقى تحافظه ايتديلر . سمالامانك مكيتيدن
يتمده موسوى دوقونرلر خريستيان و مسلمان ديكر
مسلكدا شلردن داها زياده اقباله ايديلر . سرايد ،
بادشاه نزدنده ، وزيرلر و باشلار ياننده مقبولديلر .

عيني زمانده ترچاناق ده اولنلر ايدى . مخلف
ملككلردن هجرت ، اولنرله بعضاً نعمت برينه كچور
و بوسايده ايتكارلري قازانورلردى .

بو اسبانيا موسويلرله اشكناز ، آسيا موسويلري
يئنده چوق آيرباق واردى . بوتون برلشكلى
شهرلرله آبرى جماعت حالنده بولونورلردى . بو حال
يالكلر اولنرله دكل حتى كندى آرنلرله دواردى .

[۲] " درگاه " نومبر : ۲۱

بر آراغونلى بر (قوردوا) ويا بر (ليزون)

جماعتى خاوراسنه كيمردى .
اسبانيول ملنجيلري استانبوللله ، سلايك ،
قدس شريف ، صفد ، ادرنه ، نيكبولي ، بروسه ،
توقات ، آماسيه ، شام و مصرده برله شمشلردى .
استانبولده اولندن ده موسويلر واردى ، اسبانيول
موسويلرلك ورودى اوزرينه تحمينا اوتوز بيك
كشى اولشلردى كه اوزمانه كوره آورباده موسوى
لك چوق اولان شهر ديمكدى .

فرق درت سيناغوخ ، يعنى بر برندن آبرى
فرق درت كوچوك جماعت واردى . وهر برى ديكرينه
نظراً اصل ملككلرلك عادت و طبائى ، سجه لرلي ،
عبادت و طرز حركت لرلي محافظه ايدرلردى .

استانبولده بر چوق جماعتلر واردى كه بكد بكد
اخلاق و طبائجه بالكله آبردى : قوردوا ، طوله ،
بازساون ، ليزون جماعتلري كي .

بولر كندى آرنلرله خسته خانلر ،
خيرخانه لر ، مكيتلر ، مؤسسسات دينه ايجون
شخصك سعه ماليه سته كوره اعانه طوبلارلردى
بوكا عموم جماعتلر بلاستنتا اشترك ايدرلردى .

موسويلر نيزانلر زماننده بكي جامع حوالينده
اوطور بيلورلردى ، فاح سلطان محمدك دعوتيله كانلر
خاكيكويه ، بايزيد زماننده اسبانيان كلنلرله بالاطه
يرلشديلر . و بوردان بوغاز ايجي كويلرله دوعرو
يايلايلر .

استانبولدن صوكرا سلايك كايوردى . سلايكده
محيطلك مساعدنه سلايكه رغا ، مخلف اوتوز آلنى
موسوى جماعتى واردى . او قدار چوق موسوى
واردى كه حقيقى بر موسوى شهرى دينيله بيليردى .
حتى بر بودى شاعرى ، ساموئل ثوسكدا ، (مادر
اسرائيل) ديه نوسم ايشدى . چونكه ، بنه
كندى افاده سنجه ، سلايك ده ، طيق قدس شريف ده
اولدني كي موسويلر ايجون ادين برملجا ايدى .

حتى سلايك موسويلري ، بر اسبانيول خزينه
ناظرلك اوغلى اولان (دون بوداسنه اورده بان يانه) ملك
كه پدمانده روتنك مهم بر قسنى قورتارايلمشى .
سايه سنده عمرى زكنين بر كيتيخانه يه صاحب اولدى .
بوليله لكه موسويلر تالورد تدقيقانه قوبولديلر . و چوق
مهم دارالعلم تشكىل ايتديلر . بودارالعلم يوسف
باسمى ، سالامون قاديبرو ، ساموئل اوذيهك ،
ساموئل - ال - بحري ، يوسف بن يحيى ، سالامون
ميتراي ، سالامون هازان ، ابراهيم سيدال ووكي
مشهور ، عالم خاخالر كوزه چار بيلوردي . فلسفه و علم
نجوم بودارالعلمده لك پارلاق بر ذوره ياشادى .

*

۱۴۹۵ ده خاخالر باشى موشه قابسالنك وفاتى

اوزرينه بو موتى اليا ميزراي (۱۴۵۵-۱۵۲۶)
اشغال ايتدى . بيزانسلر دورندن قانه بر موسوى
عائله سندن يتيشن اليا ميزراي غايت متواضع ، عادل
و طرفدارلرلكدن آزاده بر كيمسه يدى . (پادولى)

ادبیات مصاحبه‌لی

یعقوب قدسی

«ارنارک باغندن» مناسبتیه

ادبیات عالمی بر شطرنج اوپوشنه بکسرده بریسنده ایکی قسم آلتا کندی کندیلرینه تعرض و مدافعه‌ی تولید و اداره ایدن اساس طاشلر ایله آنجق اوتارک حایه‌سینده تعرض و مدافعه ایتداری خاثر اولان یاشاقلر ؛ دیگرنده ایکی صنف انسان : عنعنیه بر یکلاک علاوه ایدن بیوک صنعتکارلر ایله اوتارک واونلردن اول کتارک سوبیلدیکنی تکرار ایدن محررلر .

بو تشبیهی بکا «درگاه کلاننده» یکی نشر اولنان «ارنارک باغندن» الهام ایدی ؛ زیرا بنه بو قولکیونده اوله انتشار ایدن «کول ساعتلی» حالا ادبیات یاشاقلرینک آوازیدن - اوتارک باشلیجه اوصافندن بریده کورولو ایتکدر - قورتوله‌مادی . بعضی کیمسه‌لرک استهزاسینه معروض قالمی بر اترک قیمتته الک بیوک برهان اولدینی ایچون یعقوب قدسینک کتابنکده او مظهریه نائل اوله‌جفتی امید ایدرز . کرک غزیه وجموعه‌لرده انتشار ایدن مقاله‌لری ، کرک بومی برغزیده تفرقه ایدلش بررومانی یعقوب قدسی بک بوق کیمسه‌لره طامعش اولملا برابر - اعتراف ایدلم که - کندیلینی بکنتارک عددی هنوز محذوددر ؛ فقط آنجق بو اقلیتک فکری مقبول اوله‌یلیر ؛ چونکه دیگرلری اترک کوزللاکینی انکار ایچون آکلامادقلمی سبب کوستردکارندن حکملری کندیلکندن سابط اولور : تنقید ایچون اوله نغوذ لازمدر .

بن یالکیز اثری تقدیر ایدلر آره‌سینده دکل ، یعقوب قدسی بو کونک الک بیوک تورک ادبی اولاراق طانیان و آتیده ادبیات تاریخی یازمچلرک زمانه یعقوب قدسینک اسمی و بره‌جکلمی امید ایدلردم . بنه بک دوشون بر آرقداش طانیم که «ارنارک باغندن» ک انتشاری کونی بر برمنه تصادف ایتدیکیز زمان کندیلنه : «سن که ، دیدم ، مادیاتی ، اونی اجاطه ایدن معنوی حقایقه برابر ادراک ایتدیکک ایچون طبیعته دیگرلردن دها زیاده واقفسک ، بو کتایده روحکه یاقین برترتم بولمکدر .»

جواب ویردی : — طن ایدیلر که بو اون ایکی بارجه شفقت نبیسنک باشه کچیریلن چلنکدن قوبارلش اون ایکی دیکندر : او قدر آتلی !

— اوت ، دیدم ، آتلی ؛ فقط نه ایچون ؟ اوتارک بارجه‌سی نومییدی ترم ایتوری ؛ دنیاده وفا بوق ، صفوت هیچ برشیدی ، دوغرو کورمه‌دیک ایچون بزی آلداتیور ، شودا صفایز ، شاعرلرک کورکنده ابلیس ، ابلیس بزمده کورکازده ویاغزدن

۲۰۰۵ ده سه‌بتم - سه‌ور زماننده ساماریت‌ن لرله موسولر بیننده چیقان بر نزاع اخلاک منجر اولدی و بوده قان آنجنده بوغولدی .

سن - سیولکر کابلساسنی بنا ایتدیرن بو بوک قسطنطنی (۳۰۶-۳۷۰) موسولری سبسته‌ماتیک بر افنایه معروض رافدی . بو کابرنجی قسطنطنی (۳۳۷-۳۵۰) زماننده دوام اولوندی . و باشلیجه موسوی بولان طریقه ، صیرفیس ، لده کبی شهرلرده جعتلر قل عامه اوغرادی و مکتبلر باغما ایدلدی .

ژولین آپوستا (۴۰۱-۴۶۳) زماننده ضعیف بر سعادت حزمه‌سی بو بدعت جماعتی تنور ایدمچکدی : قسطنطنی ک بوتون موضوعه‌لرنی انو ایدن بوا بر اطور اوتارک معبد و دین خصوصلرله سر بستی ویردی . فقط عمری وفا ایدی . و قدسی خبرودن استرداد ایدن اراقایوس ارض قدسی بو کافارلردن بخلیس ایچون بونلرک اوز قلاشدر برلرنی امر ایدی .

۱۰ نجی عصر میلادین ۱۴ نجی قادار - سوریه موسولرینک خیاتی بر طاعت آنجنده در . بک نادرا دیندار بر ایکی سییاح مخضر خاطر منسندن باشه مراجعت ایدیلرک بر ماخذ بوق .

مشهور بزا اسپانیول سییاحی اولان بنیامین دوئودل که ۱۱۷۳ ده شرقه سیاحت ایتشد - قدسده شهرک بر کوشه‌سینده یاشایان و بواجاقله یکین ۲۰۰ موسوی ، آتلم کیده جاجیاقله مشغول ۱۰ موسوی ، لودکیاده تخمیناً ۲۰۰ موسوی ، جبل ده ۵۰۰ ، بیروت ده ۵۰۰ ، تفرقه اکثریسی کی صاحبی - ۴۰۰ ، عکاده ۲۰۰ ، رمله ده ۳۰۰ ، طریقه ده ۵۰۰ ، آسقلوند ده ۵۰۰ ، ردوس ده ۵۰۰ ، شام ده ۳۰۰ ، بغداد ده ۱۰۰۰ موسوی بولوندی قید ایدیور :

بوندن سوکرا آزرمدت آنجده قدس موسولری هان صفر درجه‌سینه ایتدیرلدی . چونکه بوندن بدی‌سینه سوکره (۱۱۸۰ ده) قدسی زیارت ایدن رانیس بونلی سییاح په‌ناهما قدسده آنجق بر موسوی کوردیکنی قید ایدیور .

۱۲۱۷ ده قدسی زیارت کیدن مشهور اسپانیول موسوی شاعر ، بودا - ال - خریجی ، قدس فابولرینک موسولره آنجق صلاح‌الدین بونی فتحندن (۱۱۸۷) سوکرا آجلدیننی ذکر ایدیور .

یارم عصر سوکرا (۱۲۶۷) ، بنی عثمانی تورکارینک استقلالندن بر مدت اول ، اسپانیول خاخالرندن موسی بن ناخنک سوبیلدیکنه نظرأ قدس شریفک ۲۰۰۰ نفوسندن آنجق ایکی کیشی موسوی ایدی . دیگرلری جاله استیلارک اناسینده محو اولشلردی .

ایشته ، یاوز سلطان سلیمک (۱۵۱۲-۱۵۲۰) سوریه و مصر ، قانونی سلطان سلیماک (۱۵۲۰-۱۵۶۶) عراق فتحه قادار بو ملکتلرک موسولری بوسالده ایدیلر . کلاکک مفاالده سلطان سلیم قانونی سلطانی زماننده کی موسولری تدقیق ایدمچکز .

الیاس -

بوداینجک طلبه‌سیدی ، دینی و غیردینی معلوماتی جوق واسمه‌دی ، بالخاصه ریاضیات و هیئتده جوق قوتلی اولوب عمومی درسلر ویردنی . حتی بوعلمله عائد بر جوق شایان دقت اترلر یازمش و لایتنجه به ترجمه ایدلشدر . دینی علمنده برهان اوله‌لق زبور شرحه عائد بر اثری واردر .

سانی کی دیوان غایبده حاضر بولوردی . بو موقی سلطان یازید ، سام ایله قانونی سلطان سلیمک ایلاک سلطنت سنه‌لرله محافظه ایتدی ۷۱ یاشنده اولدی .

*

سلطان سلیمک مصر و سوریه فتحی اوزرینه بو بوک بر قسم موسوی دهاها تورک حاکیمته کیردیلر . بونلر میاننده شه‌سز اولاخاقلره کان قدس شریفدر . سوریه موسولری دنیاده بر مات ایچون تحمیلوز اولان فلاکلری کورمش ، میلادک ۷۰ نجی سنه‌سینده استقلالارنی ضایع ایشلر ، صرحتنجه تبحرلره ، قتل عاملره کرفار اولشلر ، وطنلری اغیار جیمه‌لری آلتنده چکینه‌منش ، ۱۴ عصر ۱۰ مخالف حاکیمت آلتنده ازلشلردر . میلادک ۷۰ نجی سنه‌سینده رومایلرک اسارتنه کرفار اولان موسولر رومنا امپراطورلرلرک ۳۰۶ ده شرق و غربی ناملرله ایکیه انقاسی اوزرینه بیزانسیک دمیزدن بر بویوندوروق اولان حاکیمته انقال ایتدیلر .

اوج عصر سوکرا ساسانی عالیه‌سینه منسوب ایران حکمداری خبرو ثانی ۶۱۵ ده قدس شریفی ضبط ایدی ، ایرنسی سنه اراقایوس استرداد ایدی .

دین‌بین - اسلامک بواشارلرده عربستان ایچیلردن طلوعی اوزرینه ۶۳۴ ده عساکر اسلام حضرت پیغمبر نانه اوض قدسی ضبط ایتدی .

بو حادثه‌ن سوکرا صره‌یله :

امویلر ، عباسیلر ، مصر بولولیلری ، بغداد خلیفه‌لری ، سلجوقی امپلری ، مصر سلجوقی سلفانلری ، اهل صلیب ، صلاح‌الدین ایوبی ، اهل صلیب (نلب - اوکوست ، آرسلان بوره‌کلریشار) ، غمالیک چراکسه ، واک نهایت عثمانی تورکلری اله کیمشدر .

بو اون درت عصرق اسارتنه دائر تک توك بعض وقایعنامه‌لرده بر قاج - طر یازی کوزوکور . میلادک ۸۴ نجی سنه‌سینده امپراطور دومینک تضییقاتیه ، ۱۳۵ سنه‌سینده آدرین زماننده مشهور اختلال و قدس جوارنده بطحار محاصره‌سی واقع اولدی که ۸۰۰۰۰ موسوی یالکیز قیلجندن کچیریلدی . آجاقندن ویا وادن اولنلرله قدیه نجات و بره‌میلر بو حسابه داخل دکادی . هیرون ده ، بر شینیک بوغدایه‌ددرت موسوی آلیوب صانیلیدی . بو آدرین زماننده اسکی قدس شریف علمنده یکی بر شهر تأسیس اولوندی واسمه (آتلیسا قایتولینا) دینیلدی .

۱۳۸ دن ۱۶۱ ه قادار آنونین زماننده موسولر بالنسبه سکون و سعادته یاشادیلر .